

تکامل زبان و آسیب‌های رشدی

آرلد لیان

ترجمه

دکتر محمدحسن ترابی

(دکتری زبان‌شناسی از پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تهران، ۱۴۰۳

تکامل زبان و آسیب‌های رشدی |

نویسنده: آرلد لیان

ترجمه: دکتر محمدحسن ترابی

ویراستار: دکتر پریسا بخشنده

مدیریت هنری: آتلیه نویسه پارسی ■ چاپ و صحافی: روز

چاپ اول، تهران، بهار ۱۴۰۳ ■ ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۳۸۶-۷۵-۲

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Arild Lian. (2016) *Language Evolution and Developmental Impairments*.
Palgrave Macmillan

مرکز پخش:

پخش گسترش، تهران، خیابان دماوند، خیابان شهید باباییان، خیابان خورشید، پلاک ۳۱
تلفن: ۹۱۰۰۶۰۱۰

نماینده‌گی فروش:

کتابفروشی توس، تهران، خیابان انقلاب، نبش خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۸
تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۷

تلفن دفتر انتشارات: ۷۷۰۵۳۲۴۶ ایمیل: info@neveeseh.com

ارتباط با نشر نویسه پارسی: ۰۹۰۲۱۰۰۵۱۶۱

www.neveeseh.com

© تمامی حقوق این اثر برای نشر نویسه پارسی محفوظ است.

هرگونه استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن، کلاً و جزئاً، به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

علوم شناختی: ۴ ■ مسلسل انتشارات: ۱۵۷

فهرست مطالب

مقدمه مترجم	۱۳
سپاسگزاری (مؤلف)	۱۷
فهرست مخفف‌ها	۱۹
۱. مقدمه	۲۵
۱-۱. زبان و زیرنظام‌های آن	۲۸
۲-۱. آسیب‌های رشدی و زیرنظام‌های زبان	۳۷
۳-۱. رویکردهای نظری در زیست‌شناسی تکاملی	۳۹
۱-۳-۱. تکامل زبان و تغییر زبان	۳۹
۲-۳-۱. چارچوب مفهومی	۴۱
۳-۳-۱. زیست‌شناسی تکاملی-رشدی (تکا-رشدی)	۴۴
۴-۳-۱. نظریه ساخت زیستخوان	۴۸
۴-۱. تحقیقات عصب-زیست‌شناختی و شناختی مرتبط با تکامل زبان	۴۹
۱-۴-۱. کشف «نورون‌های آینه‌ای» در مغز میمون: محرک جدیدی برای مطالعه تکامل زبان	۵۱
۲-۴-۱. سیگنال‌رسانی پیش‌معنایی و نقش آن در انتقال عمودی زبان	۵۸
۵-۱. انتقال معنا: بحثی مقدماتی	۶۶
۶-۱. تعامل زبان و فرهنگ	۷۷
۷-۱. نمای کلی کتاب	۸۰
منابع	۸۴

۲. آسیب رشدی زبان: مسائل مفهومی و چشم‌اندازهای رویکرد تکاملی ۸۹
- ۱-۲. عنوان‌های تشخیصی و مسئله ویژه‌بودگی آسیب ۹۲
- ۲-۲. آسیب‌های زبانی در کودکان ناشنوایی که از بدو تولد در معرض زبان اشاره بوده‌اند .. ۹۶
- ۳-۲. معیارهای ورود: آیا می‌توان «نشانه‌های اساسی» آسیب ویژه زبانی را تعریف کرد؟ ۱۰۱
- ۴-۲. علت‌شناسی ژنتیک آسیب‌های زبانی ۱۰۷
- ۵-۲. نقش تعاملات ابتدایی بین کودک و مراقب ۱۱۳
- ۶-۲. مشکلات تشخیص افتراقی ۱۱۶
- ۷-۲. چشم‌اندازهایی برای پژوهش ۱۲۱
- منابع ۱۲۴
۳. مسئله پیوستگی در زمان و در بین حوزه‌ها ۱۲۹
- ۱-۳. مهارت‌های ارتباطی و زبانی در بین گونه‌ها ۱۳۴
- ۱-۱-۳. آستانه نمادین ۱۳۴
- ۲-۱-۳. آیا نابجایی جاده‌ای به‌سوی زبان است؟ ۱۴۳
- ۳-۱-۳. نیا زبان ۱۴۷
- ۲-۳. یادگیری آماری محدود: سازوکاری برای انتقال عمودی زبان؟ ۱۵۰
- ۳-۳. انگاره اخباری / رونودی اولمان ۱۵۹
- ۱-۳-۳. سیستم حافظه اخباری ۱۶۱
- ۲-۳-۳. سیستم حافظه رونودی ۱۶۳
- ۳-۳-۳. نظریه نقص رونودی ۱۷۰
- ۴-۳. استدلال‌هایی در حمایت از پیش‌سازگاری دستور ۱۷۲
- ۵-۳. کمی بیشتر درباره نوروهای آینه‌ای در مغز میمون و انسان ۱۷۵
- ۶-۳. مسیرهای بطنی و پشتی در پردازش زبان ۱۸۴
- ۷-۳. آیا سیستم حرکتی نقش ویژه‌ای در زبان ایفا می‌کند؟ ۱۸۷
- ۸-۳. نکات پایانی ۱۹۱
- منابع ۱۹۳

۴.	مکالمه به مثابه مهارت روندی	۱۹۹
۴-۱.	مهارت‌های روندی و مکالمه‌های ابتدایی	۲۰۰
۴-۲.	نقش تکاملی مکالمه‌های روندی	۲۰۳
۴-۲-۱.	نوبت‌گیری آوایی در میمون‌های مارموس	۲۰۴
۴-۲-۲.	نوبت‌گیری در تعاملات کودک و مراقب	۲۰۹
۴-۳.	سیگنال‌رسانی قصد برقراری ارتباط	۲۱۲
۴-۴.	انگاره‌های فراگیری زبان در دوتایی‌ها	۲۱۶
۴-۴-۱.	از قان‌وقون تا صورت‌های واژگانی درک‌پذیر	۲۱۶
۴-۴-۲.	یادگیری زبان مصنوعی	۲۱۹
۴-۵.	بازی زبانی و زبان پیچین	۲۲۳
۴-۶.	مکالمه و کودک دارای آسیب زبانی	۲۲۵
۴-۷.	چرا بعضی مکالمه‌ها آسان هستند	۲۲۶
۴-۸.	مکالمه کوتاه: حفظ کانال‌های ارتباطی	۲۳۰
۴-۹.	نکات پایانی	۲۳۰
	منابع	۲۳۲
۵.	تکامل معنی در زبان	۲۳۵
۵-۱.	معنی به مثابه نیت	۲۳۶
۵-۲.	معنی به مثابه دانش	۲۳۷
۵-۲-۱.	بحث لاینز درباره «معنی معنی»	۲۳۸
۵-۲-۲.	معنی به مثابه ارجاع نمادین	۲۴۱
۵-۳.	معنی در زبان‌های ماقبل اختراع خط	۲۴۲
۵-۴.	معنی واژه به مثابه مفهوم: رویکردی شناختی	۲۴۶
۵-۴-۱.	ادراک مقوله‌ای	۲۴۷
۵-۴-۲.	مفاهیم و مقوله‌ها	۲۵۰
۵-۵.	به سوی عصب-زیست‌شناسی معنی واژگانی	۲۵۵
۵-۶.	اهمیت تنوع در تعاملات ارتباطی	۲۶۵
۵-۶-۱.	نقش ساختارهای مبتنی بر همکاری	۲۶۶
۵-۷.	پرسش‌های بیشتر	۲۶۹

- ۵-۸. نکات پایانی ۲۷۱
- منابع ۲۷۳
۶. سواد و زبان ۲۷۷
- ۶-۱. در آستانه نوشتار ۲۷۹
- ۶-۲. نظام‌های نوشتاری ۲۸۲
- ۶-۳. آیا ناحیه‌های مغز به‌طور متفاوتی به خواندن به چینی و انگلیسی اختصاص یافته‌اند؟ ۲۸۷
- ۶-۴. گرایش‌ها در پژوهش‌های شناختی روی بی‌سوادی ۲۸۹
- ۶-۵. گذار سخت به باسوادی ۲۹۷
- ۶-۵-۱. خواندن بدون تعبیر ۲۹۸
- ۶-۵-۲. مشکلات خواندن: نارساخوانی و بیش‌خوانی ۳۰۱
- ۶-۶. چرا ممکن است نوشتار زبان را تغییر داده باشد؟ ۳۰۹
- ۶-۷. پیش‌داوری‌های فرهنگی درباره خواندن ۳۱۰
- ۶-۸. معنی صریح و سندرم آسپرگر ۳۱۲
- ۶-۹. ابداع نوشتن به‌مثابه ساخت زیستخوان ۳۱۴
- ۶-۱۰. پرسش‌هایی درباره آینده زبان و سواد ۳۱۵
- منابع ۳۱۸
۷. توانایی مدالیت‌ه مستقل برای زبان: نقطه عطف تکامل ۳۲۳
- ۷-۱. ماهیت چندمدالیت‌ه‌ای ارجاع نمادین ۳۲۸
- ۷-۲. گرایش‌های بین‌مدالیت‌ه‌ای در فراگیری زبان ۳۳۰
- ۷-۲-۱. تکلیف فراگیری زبان ۳۳۰
- ۷-۲-۲. قانون‌قون در کودکان شنوا و ناشنوا ۳۳۱
- ۷-۲-۳. قاط عطف رشدی ۳۳۵
- ۷-۲-۴. فرضیه دوره حیاتی زبان‌آموزی ۳۳۶
- ۷-۳. آیا یک «ریتم زبانی» مستقل از مدالیت‌ه داریم؟ ۳۳۸
- ۷-۴. بازنمایی نوروئی زبان گفتاری و زبان اشاره ۳۳۹
- ۷-۵. بازسازمان‌دهی بین‌مدالیت‌ه‌ای در ناشنویان بعد از قرار گرفتن بلندمدت در معرض زبان اشاره ۳۴۲
- ۷-۶. آیا هم‌توانی اندام‌های فراگویی در ارتباط منحصر به انسان است؟ ۳۴۵

۳۴۶	۷-۷. تسلط زبان‌های گفتاری
۳۵۱	۷-۸. نگاهی تازه به «حالت زبانی»
۳۵۲	منابع
۳۵۵	۸. آسیب رشدی زبان: چشم‌انداز علت‌شناسی و درمان
۳۵۵	۸-۱. چشم‌انداز تکاملی
۳۵۸	۸-۲. تعامل بین سیستم‌های اخباری و روندی: پیامدهای روش‌شناختی
۳۶۰	۸-۳. آزمون‌های PDH
۳۶۱	۸-۳-۱. زمان واکنش سریالی
۳۶۴	۸-۳-۲. تکلیف پیش‌بینی وضع هوا
۳۶۶	۸-۳-۳. AGL و آسیب زبانی
۳۷۰	۸-۳-۴. یادگیری آماری سیگنال‌های زبانی
۳۷۳	۸-۴. سیستم حافظه اخباری در کودکان دارای آسیب زبانی
۳۷۵	۸-۵. مشکلات واژگانی
۳۷۸	۸-۶. آسیب زبانی و پردازش ویژگی‌های نوایی و پیرازبانی
۳۸۰	۸-۷. بحث تازه‌ای در باب اصطلاحات تشخیصی
۳۸۳	۸-۸. مشکلات زبانی و کناره‌گیری اجتماعی
۳۸۴	۸-۹. رویکردهای درمان جبرانی
۳۸۹	۸-۱۰. یادگیری آماری و آسیب زبانی: بینش‌های جدیدی برای روش‌های درمانی
۳۹۶	منابع

مقدمه مترجم

سال‌ها پیش وقتی به این کتاب برخوردم، با ولع شروع به خواندن آن کردم. آن زمان تازه دانشجوی دکتری شده بودم و با همه علاقه‌ای که به بحث‌های تکامل زبان داشتم، اما چیز زیادی درباره آن‌ها نمی‌دانستم. همه دانش من در این حوزه برمی‌گشت به تز کارشناسی ارشدی که هم‌کلاسی فرهیخته و دانشمندم در دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه علامه طباطبائی - دکتر نیما موسوی‌فرد - با عنوان خاستگاه اجتماعی زبان انسان و مسئله اعتمادپذیری در این حوزه نوشته بود و من همان سال آن را خوانده بودم (دکتر موسوی‌فرد تحصیلات خود را در اروپا هم در همین حوزه ادامه داد.) شروع کردم به خواندن کتاب. آنچه می‌دیدم بسیار جذاب‌تر از آن چیزی بود که قبلاً فکر می‌کردم. این کتاب نمی‌گفت که زبان انسان و نظام ارتباطی زنبور عسل نابجایی دارند، تبیین می‌کرد که چرا نظام‌های ارتباطی انسان و زنبور عسل و مورچه نابجایی دارند. چه چیزی بین این سه گونه مشترک است که باعث می‌شود هر سه نظام ارتباطی آنان نابجایی داشته باشد. کتاب نمی‌گفت که حنجره انسان پایین آمده است تا زبان داشته باشد؛ برعکس، مثال‌هایی می‌زد از حیوانات بزرگی که زبان نداشتند، اما حنجره پایین‌آمده داشتند، و از پرندگانی که حنجره پایین‌آمده نداشتند، اما توانایی تولید آواهای گفتاری را داشتند. استدلال می‌کرد که چرا پایین آمدن حنجره ربطی به زبان ندارد! درباره شامپانزه و مارموس

و وروت و توانایی‌های ارتباطی و یادگیری آن‌ها برای نظام‌های ارتباطی می‌گفت. و جالب‌تر اینکه همه این‌ها را می‌گفت تا بحث را به آسیب ویژه زبانی در کودکان انسان پیوند بزند.

کتاب حاضر مروری دارد از بسیاری از مطالبی که درباره تکامل زبان تا زمان نگارش کتاب، یعنی سال ۲۰۱۶ میلادی، مطرح شده بود. از ژن FOXP2 و کار آن - که دوره‌ای ادعا می‌شد ژن زبان است - تا بخش‌های مختلف حافظه و ارتباط آن‌ها با زبان. در نهایت نیز نشان می‌دهد که آنچه در آن دوران به نام آسیب ویژه زبانی (SLI) می‌شناختیم واقعاً ویژه زبان نیست و با برخی از سایر توانایی‌های شناختی و نقص و آسیب در آن‌ها مرتبط است. بر همین مبنا نیز استدلال می‌کند که باید اصطلاح آسیب ویژه زبانی را کنار گذاشت و از کاربرد اصطلاح جایگزین، یعنی آسیب رشدی زبان حمایت می‌کند.

در ترجمه این کتاب، برای انتخاب برابرها از چند کتاب استفاده کردم که مشخصات کتاب‌شناسی مهم‌ترین آن‌ها را در اینجا می‌آورم:

خرازی، س. ک. (۱۳۹۶). واژه‌نامه علوم شناختی: انگلیسی-فارسی. تهران: فرهنگ معاصر.

نیلی‌پور، ر.، دارویی، ا.، فرازی، م.، عامری، ح.، صالحی، ا.، و مهری، آ. (۱۳۹۲). فرهنگ توصیفی آسیب‌شناسی گفتار و زبان. تهران: فرهنگ معاصر.

همایون، ه. (۱۳۹۴). واژه‌نامه زبان‌شناسی و علوم وابسته. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

هنرثرد، ر. (۱۳۸۹). فرهنگ بزرگ زیست‌شناسی: انگلیسی-فارسی. تهران: فرهنگ معاصر.

در پایان از دوستانی که در تلاش برای ترجمه و انتشار این کتاب به من کمک کردند کمال تشکر را دارم. از دکتر محبوبه نادری که در ترجمه برخی از قسمت‌های

کتاب به من کمک کرد، از دکتر پریسا بخشنده که صبورانه کتاب را خواند و زحمت ویرایش آن را بر عهده گرفت، از خانم سکینه محمدزمانی، دانشجوی دکتری گفتاردرمانی که راهنمایی‌ها و نظرات ارزنده‌ای از دیدگاه آسیب‌شناسی گفتار و زبان در ترجمه این کتاب به من کرد، و از آقای دکتر امیر احمدی و سایر همکارانشان در نشر نویسه پارسی که زحمت فراوانی برای انتشار این کتاب کشیدند.

محمدحسن ترابی

زمستان ۱۴۰۲

Language Evolution and Developmental Impairments

Written By:
Arild Lian

Translated By:
Mohammad Hassan Torabi

First published 2024 by Neveeseh Parsi
2024 Neveeseh Parsi Publications

All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of Neveeseh Parsi.

Tehran- Iran
Email: info@neveeseh.com
Printed in Iran